

La crosta del pa

(ALDC, V, 1040. La crosta)

La ‘capa externa dura que cobreix el pa’ coneix sobretot dos noms: *crosta* i *corfa*. *Crosta* deriva del llat. CRŪSTA ‘crosta, revestiment rugós i endurit’ (DELL), que ha donat resultats amb variació de la vocal tònica: **1**) *cr[o]sta*, amb [o] corresponent a l’evolució de la ū del llat., estès pel cat. nord-occ. (amb una falca en el cat. central), i pel val. sept., amb tancament de [o] > [u] en ross., com és habitual en aquest dial. (veg. mapa 586); **2**) *cr[ɔ]sta*, amb obertura de [o] que afecta la síl·laba tònica inicial en una part del cat. (com *fl[ɔ]r*, *p[ɔ]r*, etc.); no falta una realització de [ɔ], *cr[ɔ]sta*. Notem els der. *crostera* 84, amb el suf. -era, potser amb valor augmentatiu (formació semblant a la de *vorera*, que he sentit en mall.), i *crostó*, amb el suf. -ó (< -ONE), de matís augmentatiu; var. *costra* 188, amb una metàtesi deguda a un manlleu al cast.

El val. *corfa* provindria de l’ar. vg. QÓRFA, modificació de QÍRFA o QÁRFA, segons el DECat, o de l’ar. andalusí ĠULÚF ‘escorces, clovelles’, que també hauria donat *clofa*, *clofolla*, segons Corriente.

Altres noms més locals: *cotna* 70, 182 prové de *CUTINA (REW 2431), der. de CUTIS ‘pell’;

esclova 84, format sobre el cèltic KNŌWA (DECat) o sobre l’ar. andalusí ĠULÚF ‘clovelles’ (Corriente) amb el prefix *es-* procedent de verbs com *esclovellar-se*; *escorça* (s. XIII) 83, probablement del llat. CŌRTICE (que, sota la var. CORTĪCĒA, der. de CORTEX, -ĪCIS ‘escorça, especialment d’alzina surera’, és l’origen del castellanisme *corte[θ]a* 134, 138, 139), encreuat amb EXCORTICARE ‘escorxar’ i amb SCORTEA ‘mantell de pell’, der. de SCORTUM ‘pell, cuir’; *pell* 167 prové del llat. PELLE; *vora* 159, 180 té l’origen en el llat. ORA ‘vora d’un recipient, d’un vestit, d’una ferida, del mar’ (DELL), amb pròtesi labiodental adquirida per fonosintaxi (*la ora* > *la vora*, com *ŪLVA > *olva* > *volva*, *hui* > *avui*). L’alg. *coljo* 85 ha estat pres del logudorès KORĜU ‘cuir’. Per a *corfa* i *esclova*, veg. mapes 756, 757, 758 i també PALDC, IV, mapa 547.

La distribució areal de *cr[o]sta*/*cr[u]sta*/*cr[ɔ]sta* és semblant a la de *m[o]lla*/*m[u]lla*/*m[ɔ]lla* (veg. mapa 586), tret de l’extrem meridional ocupat per un arabisme, *corfa*.

Són mots normatius *crosta*, des del DG_I, 1932, i *corfa*, des del DIEC_I, 1995.

